

Список використаних джерел:

1. Гриценко Л. І. Педагогіка А. С. Макаренка: виховання, спрямоване у майбутнє // *Витоки педагогічної майстерності: Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2014.* <https://www.google.com.ua/search>
2. Рибалка В. В. *Самонавчання демократії юної та дорослої особистості: метод. посіб.* Київ : Талком, 2019. 208 с.

МАКАРЕНКО – ЕСКІЗ НООСФЕРНОЇ ПЕДАГОГІКИ

*Самодрин А. П.
Дніпро, Україна*

Такого стану світоглядного хаосу і, в тому числі, в педагогічній свідомості, який нам випадає пережити нині, історія ще не знала. Адже всі «педагогічні теорії» до XXI століття обслуговували «цивілізації присвоєння», де домінувала «метода присвоєння» знань – звідси непередбачуваність освіти майбутнього для нашого часу, зростання видового поля науки й титулованих докторів без належного просування вперед їх доктрин. Для слабкої душі настає етап невизначеності шляху, для сильної – етап самоактуалізації й самоствердження людської думки – й по суті самої людини, бо саме у процесі роботи думки вивищуються найсуттєвіші її риси – *радість життя*, захоплююча дух *сила пізнавального розуму*, *гармонія* як хвильовий хронотоп в «симфонії часу» (педагогіка «мажору», «завтрашньої радості» особистості вихованця – за А. С. Макаренком [1; 2; 3; 4]).

Життя – активна форма існування матерії, що на вершині еволюції чинить науковий шлях розуму, який прокладає особистість і цим творить його *смысл*. Стараннями сильних, ноосферно (за В. І. Вернадським) просвітлених душ здоровий розвиток науки неодмінно прокладе дорогу людству до згармонізованої *проектами освіти* ноосфери в нетрях біосфери. Іншого шляху для *наукової думки* не існує, адже вона – породження природи, а природа протиприродно не діє. Життя – надскладний каталіз поміж геологією і космосом, де людина і її розум – головний автокаталітичний чинник змін у біосфері [6].

Біосфера – область земної кори, задіяна всілякими трансформаторами, які перетворюють космічні випромінювання в діючу земну енергію. Особистість людини – один із таких трансформаторів, що нині перебуває на етапі зростаючої ноосфери і своїм розумом змушує процеси перетворення надбань фундаментальної науки та інноваційних інтелектуальних технологій у вирішальний фактор еволюції, будуючи *нову цивілізацію*.

Завданням педагогіки стає – виховувати *людину істинну*, синхронну біосфері, хронотоп якої повинен мати більш високий ступінь звільнення внутрішньої енергії для більш *ефективної участі в геологічних процесах, ніж було до цього – ноосферний*.

Педагогіка XXI століття все більше набуває ознак біоенерго-інформаційного середовища для пророщування мультикультури ноосферного суспільства на засадах підтримки персоніфікованої творчої еволюції. Культура-цивілізація, де домінувала організаційно релігійна основа життя, з середини XX століття стрімко й прискорено трансформується в цивілізаційну культуру, що збудило утворення множини неоцивілізацій – етносоціокультурних локацій, які намагаються освітньо-проектно діяти на регіональному, міжрегіональному і трансрегіональному (транскорпоративному, глобальному) рівнях.

Одним із завдань сучасної освіти є підбір ефективного змісту гуманітарної освіти для підготовки майбутніх фахівців у різних сферах, що дасть можливість повною мірою сформувати ефективну професійну особистість. Але, захоплюючись успіхами іноземних учених по підвищенню ККД людини, ми забуваємо про наших вітчизняних мислителів, якими побудовані не менш ефективні системи підвищення професійної якості та конкурентоспроможності людини. Найперше, відкинувши ідеологічні перепони, повернувшись обличчям до досвіду педагога Антона Макаренка, можна відмітити, що ще 100 років тому у нас була побудована шляхом проб та помилок, на інтуїтивних засадах, сформованих поглядах на той час молодого педагога, фундаментальна система виховання, узагальнена пізніше в його теорію виховання [1-5; 8-9]. Його ідеї виховання через колектив пройшли випробування критикою і нападами як самої комуністичної ідеології тогочасної радянської системи, так і сучасного педагогічного співтовариства.

За А. С. Макаренком, педагогічна наука і практика постійно має орієнтуватися на «завтрашній день», прогнозувати і проектувати якості нової людини, випереджати суспільні запити на «людську творчість». Свої міркування щодо цього він сконцентрував у змістовому наповненні авторської ідеї про «випереджаюче виховання», реалізація якого забезпечується через систему перспективних ліній у вихованні й розвитку окремого індивіда та людського соціуму й передбачає наявність знань, а також умінь, навичок і трудових орієнтацій по завершенні навчання – чом би не проєкт ноосфери в особистості... Антон Макаренко в дитячих колонії у Полтаві та комуні в Харкові організував не просто умови для перебування малолітніх злочинців, а завдяки своїй теорії зміг перевиховувати їх – управляти менталітетом, шляхом соціумізаціяції в здоровому колективі, суспільстві, шляхом при звичаєння до виробничої діяльності, до освітнього процесу, до здобуття професійної освіти та

входження в трудовий виробничий колектив з ноосферним мисленням господаря [1-9].

Ноосфера сьогодні вимагає охоплення біосфери людським розумом із метою забезпечення стійкого розвитку ойкумени; це вершинний із багатьох станів еволюції біосфери в геологічній історії – стан наших днів; сфера взаємодії суспільства і природи, в межах якої розумна людська діяльність стає визначальним фактором розвитку; процес, при якому антропотизація переходить в антропологізацію всепланетно; сфера розуму як еволюціонуючого процесу в біосфері, що чиниться особистісно у конкретному регіоні по різному.

Освіта нашого часу – психозойської ери є ноосферною. Ноосферна освіта – орієнтована на створення загального синтезу людського духу, включення людської свідомості і людської діяльності в глобальний Універсум, вироблення духовного світу особистості, духовної свободи до її самореалізації, духовної відповідальності за свої дії; наука із засобу технічного прогресу перетворюється в органічну частину соціального й культурного розвитку, що охоплює не лише ставлення людини до природи, а і її ставлення до інших людей і до самої себе; своєрідна програма, в якій зосереджена мета розвитку суспільства, де освіта стає цілісним світоглядом, що дозволяє забезпечити належну екологічну свідомість і духовну складову розвитку особистості одночасно – становить ноосферний світогляд особистості в дусі Антона Макаренка.

Ноосферна освіта є багатовекторною, багаторівневою за цілепокладанням і організаційно відкритою системою, що діє в складі ноосферної культури на засадах творчої еволюції особистості. Той із каналів ноосферної освіти, який окреслює шлях еволюції Розуму на тлі Космосу, носія якого позначаємо терміном «людина істинна», становить профільна освіта. Допрофільна освіта допомагає відшукувати індивіду власний профіль розвитку, наративне мислення в напрямі формування його концептосфери. Людина, її мислення та поведінка – найголовніша проблема ноосфери.

Ноосферна освіта, яка з другої половини ХХ століття самостверджується всепланетно як *діалог культур*, що наближаються одна до одної за інтересами розвитку (сировина, енергія, інформація), реалізує синтез природного та історичного процесу, враховує темпи формування глобальних демократичних суспільних відносин як синтез праці, розуму і наукової думки в інтересах земної цивілізації, що вершиться як перебудова в ментальному і генному просторах у напрямі трансформації другої природи для становлення монокультури світу. Ця освіта неупинно й прискорено шукає свою філософію і науку й тим, по суті, проявляє ноосферну особистість – транслює розумну єдність в єдиний розум із використанням ІТ-сфери цілеспрямовано.

Отже, ноосферна освіта є проєктивною образно-логічно-гармонійною основою для розвитку кожного конкретного індивіду, передбачає своєю умовою певний навчально-освітній простір становлення і розвитку особистості, що має власну траєкторію упродовж життя (профіль), збудовану індивідуально як низку проєктів майбутнього на засадах системи «людина – природа» за найліпшої відповідності продукту поставленій меті. При цьому система освіти, що забезпечує проєктивну освіту, діє особистісно зорієнтовано й водночас сортаментно відносно певного психотипу спорідненої діяльності у біосферному регіоні як біоенергоінформаційний генератор творчої енергії [1; 3-4; 6-8].

Висновок: Ми вже підійшли до дуже відповідального періоду життя на планеті – до корінної зміни нашого наукового світогляду з опорою на кращий педагогічний досвід, наукові прориви в освіті та науці. В його основі – пізнання людини самої себе як істоти космічної, земної та її мікросвіту, освітнє вивищення її особистості в умовах гармонізованих освітніх систем й підняття на такий рівень розуміння єдності світу, що дозволить перетворити гармонію сукупного інтелектуального ресурсу суспільства і його творчої енергії в рушійну силу науки ноосферної доби, у вирішальний фактор еволюції.

Список використаних джерел:

1. *Гриньова М. В. (Ред.). Педагогічна особистість А. С. Макаренка на перетині освітніх парадигм. Матер. XV Міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Полтава, 10-11 березня 2016 р.). Полтава, 2016. 88 с.*
2. *Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб. К.: МАУП, 2000. 312 с.*
3. *Макаренко А. С. Педагогические соч. В 7 т. Москва: АПН РСФСР, 1958.*
4. *Моргун В. Ф. Психологія особистості в педагогіці А. С. Макаренка. Факсимільний збірник праць 1988–2001 рр. Полтава, 2002. 84 с.*
5. *Самодрин А. П. Архітектура профільної освіти / навч.-метод. пос. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2019. 504 с.*
6. *Самодрин А. П. (Ред.). Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука. Колект. моногр. К.-Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2021. Т. 1. 352 с.*
7. *Самодрин А. П. (Ред.). Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука. Колект. моногр. К.-Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2021. Т. 2. 540 с.*
8. *Самодрин А. П. Формування навчально-освітнього простору регіону : Моногр. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2006. 456 с.*
9. *Ткаченко А. В. Професійний розвиток особистості в практиці А. С. Макаренка: історико-педагогічний аспект (1920-1935 рр.): моногр. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. 341 с.*